

POSLOVNA KLIMA

Cene surovin v luči geopolitičnih dogodkov v vzhodni Evropi

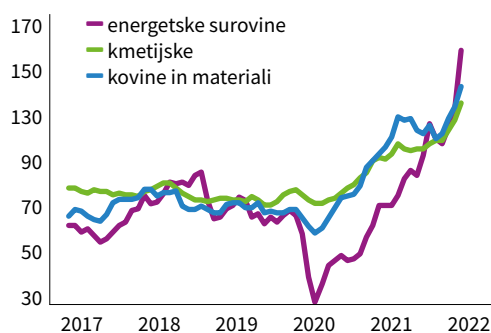
Cene surovin so v prvem četrtletju 2022 doživele precejšnjo nestanovitnost, vendar so še naprej naraščale zaradi negotove ponudbe. Obiti za trge surovin so močno odvisni od trajanja vojne v Ukrajini in resnosti motenj blagovnih tokov, s ključnim tveganjem, da bi lahko bile cene surovin višje dlje časa.

Darja Močnik, Analitika GZS

Glede na zelo nestanovitno naravo razmer v Ukrajini so napovedi glede cen surovin precej negotove. Cene surovin so bile eden glavnih gonilnikov svetovne inflacije v letu 2021 in bodo ponovno tudi v letu 2022. Dejavniki, ki so spodbudili dvig cen surovin v letu 2021 (motnje v dobavi verigi, valovi covida-19 in okrevanje svetovnega povpraševanja), so še vedno aktualni v letu 2022. Pridružili so se jim še vojna v Ukrajini in sankcije proti Rusiji, ki omejujejo dobavo energentov. Posledično se cene energentov, večine navadnih kovin in različnih kmetijskih surovin v prvem četrtletju 2022 dvigajo in bodo ostale visoke večino leta.

Gibanje cen svetovnih surovin (v USD)

Indeks 2015=100

Vir: WB, 2015=100

Cene energetskih surovin so se v 2022 zvišale tretji mesec zapored, samo marca 2022 za 24,1 % glede na februar 2022. Na četrtletni ravni so bile cene v 1. četrtletju 2022 v primerjavi s 4. četrtletjem 2021 višje za 17,9 %. Na četrtletno zvišanje so vplivale višje cene premoga (za 34,7 %), surove nafte (za 23,4 %) in zemeljskega plina v Evropi (za 1,2 %). V Svetovni banki pričakujejo, da bo cena nafte v povprečju znašala okoli 100 USD/sodček, cene zemeljskega plina za Evropo naj bi se podvojile, cene premoga pa zvišale za 80 %. Cene energetskih surovin naj bi se tako v 2022 zvišale za 50 % v primerjavi z letom 2021.

Za večino surovin naj bi bile cene v 2022 bistveno višje kot leta 2021.

Trend naraščanja cen se je nadaljeval tudi pri neenergetskih surovinah. Te so bile v prvem četrtletju 2022 glede na predhodno četrtletje višje za 11,4 %, saj so geopolitični dogodki v vzhodni Evropi povečali pritisk na cene hrane. Na dvig cen so vplivale predvsem ocene o manjšem izvozu kmetijskih poljščin iz Ukrajine na svetovne trge, pa tudi blokada črnomoških pristanišč. Cene kmetijskih surovin se bodo leta 2022

močno zvišale, potem ko so se že leta 2021 strmo dvignile. Cene neenergetskih surovin se bodo v 2022 po napovedih Svetovne banke zvišale za 19,2 %, med njimi cene kmetijskih proizvodov za 18 % in gnojil za 69 %.

Cene kovin so se marca zvišale tretji zaporedni mesec. V prvem četrtletju 2022 so se glede na predhodno četrtletje povišale za 12,9 %. Cene niklja so bile v prvem četrtletju 2022 višje za 35,4 %. Cene železove rude so bile višje za 27,2 %, aluminija za 17,9 %. Topilnice v Evropi in na Kitajskem se še naprej soočajo s proizvodnimi izzivi zaradi visokih stroškov energentov, kar je povzročilo upad proizvodnje. Cene svinca in cinka so bile višje za okoli 11 %, bakra za 2,9 %. Rusija je tudi velik proizvajalec več navadnih kovin, vključno z aluminijem, titanom, paladijem in nikljem. Dokler se bo konflikt nadaljeval in se bodo embargi širili na nove proizvode, bodo cene povišane, to pa bo imelo velik vpliv na industrijske sektorje (kot je avtomobilska industrija) po vsem svetu, zlasti pa v Evropi. Cene kovin in mineralov naj bi se v primerjavi z letom 2021 v letu 2022 zvišale za 16 %, navadnih kovin (brez železove rude) za 22 %, visok pa bo predvsem skok cen niklja in aluminija (za 51 in 38 %).

10 ključnih podatkov za Slovenijo

1. Blagovni izvoz: +19,3% (I-II 22/I-II 21)

Izvoz blaga je bil v prvih dveh mesecih 2022 za 19,3 % višji medletno. Izvoz v države EU je bil višji za 24,3 %, v države nečlanice za 10 %. Rast uvoza blaga je v tem obdobju znašala 50,8 %, od tega iz držav EU 34,5 % in iz držav nečlanic za 88 %. Glede visoke stopnje rasti uvoza blaga iz držav nečlanic velja omeniti, da je bila vrednost uvoza iz teh držav v lanskem letu najnižja prav v februarju (nižja vrednost uvoza naftnih derivatov). Ob tem so 42 % celotnega in 47 % celotnega blaga z državami nečlanicami EU (pretežno s Švico) predstavljali posli »oplemenitenja«, ki pomenijo relativno nizek delež dodane vrednosti. Izvoz storitev se je v prvih dveh mesecih 2022 povečal za 280 mio EUR, uvoz pa za 254 mio EUR, kar je bila predvsem posledica živahne rasti storitev transporta in potovanj.

2. Skupni indeks obsega proizvodnje: +12,1 % (I-II 22/I-II 21)

Skupni indeks obsega proizvodnje, ki je približek BDP (spremlja gibanje indeksa industrijske proizvodnje, indeksa vrednosti opravljenih gradbenih del, indeksa obsega v trgovini in v storitvenih dejavnostih), je bil v prvih dveh mesecih 2022 medletno višji za 12,1 %. Najvišji je bil v gradbeništvu (+24,1 %), v storitvenih dejavnostih (+19 %) ter v trgovini (+13,9 %). Vrednost kazalnika zaupanja je bila aprila 2022 v predelovalnih dejavnostih za 5 odstotnih točk nižja medletno. V ostalih dejavnostih je bil kazalnik zaupanja na letnem nivoju višji (+22 odstotnih točk v trgovini na drobno; +20 odstotnih točk v storitvenih dejavnostih; +5 odstotnih točk v gradbeništvu).

3. Industrijska proizvodnja: +3,9 % (I-II 22/I-II 21)

Industrijska proizvodnja v predelovalnih dejavnostih je bila v prvih dveh mesecih 2022 medletno višja za 4,2 %, v rudarstvu za 31,2 %, v oskrbi z električno energijo pa nižja za 3,9 %. Presenetil je februarški upad skupne industrijske proizvodnje (-8,3 %). Najbolj se je znižala v dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro, kar gre pripisati zgodovinsko nizki vodnatosti rek, ki je vplivala na nižjo proizvodnjo v hidro elektrarnah. A kljub vsemu je bil prihodek od prodaje v prvih dveh mesecih 2022 medletno višji za šestino, zaloge industrijskih proizvodov za 17,6 %.

4. Prihodek v storitvenih dejavnostih: +19 % (I-II 22/I-II 21)

Prihodek od prodaje storitev je bil v prvih dveh mesecih 2022 medletno realno višji za 19 %. K njegovemu dvigu so prispevale vse opazovane skupine storitvenih dejavnosti. Zaradi odprave zaježitvenih ukrepov je bila rast najizrazitejša v gostinstvu (+317 %). V poslovanju z nepremičninami se je prihodek povečal za 11 %, v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih za 15,3 %, v dejavnosti prometa in skladiščenja za 9,8 %, v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih za 9,5 % ter v IKT dejavnostih za 4,5 %.

5. Prihodek v trgovini na drobno (brez motornih goriv): +6,6 % (I-III 22/I-III 21)

V prvem četrtletju 2022 je bil realni prihodek v trgovini na drobno višji za 26,2 % (vključno z motornimi gorivi) v primerjavi z enakim obdobjem 2021. Visoka rast prihodka je bila predvsem v trgovini z motornimi gorivi (+77 %). V trgovini z neživilom se je prihodek realno okrepil za 13 %, v trgovini z živili pa je bil nižji za 0,9 %. Ob niž-

ji ravni proizvodnje novih avtomobilov v EU ter višjih cenah se je realni prihodek v trgovini z motornimi vozili v prvih treh mesecih medletno znižal za 8,9 %.

6. Gradbena dela: +24,1 % (I-II 22/I-II 21)

Vrednost opravljenih gradbenih del je bila v prvih dveh mesecih 2022 medletno višja za 24,1 %, kar pripišemo ugodnim vremenskim razmeram. Najvišja je bila rast pri gradnji stavb (+31,9 %) in gradbenih inženirskih objektih (+20,6 %), nižja je bila vrednost specializiranih gradbenih del (za 8,5 %). Kar 71 % gradbenih podjetij je aprila kot glavni omejitveni dejavnik navedlo visoke stroške materiala ter pomankanje usposobljenih delavcev (47 %). Implicitni deflator vrednosti opravljenih gradbenih del (ki meri cene v gradbeništvu) je bil februarja 15 %, kar je bilo največ v zadnjih 20 letih.

7. Prenočitve turistov: -18,6 % (I-III 22/I-III 21)

V prvem četrtletju 2022 je Slovenijo obiskalo blizu 2 milijona turistov, kar je bilo za 780 % več kot v prvem četrtletju 2021, vendar še vedno za 18,6 % manj kot pred epidemijo covid-19 (1. četrtletje 2019). Število domačih prenočitev je bilo glede na prvo četrtletje 2019 višje za 5,7 %, število tujih turistov pa nižje za 36,1 %. V tem obdobju je bilo v zdraviliških občinah za 26 % manj prenočitev, v gorskih za 4,4 % manj in v obmorskih občinah za 18,2 % manj prenočitev.

8. Cene življenjskih potrebščin: +1,9 % (I-IV 22/I-IV 21)

Cene življenjskih potrebščin so se v prvih štirih mesecih 2022 zvišale za 6,2 % v primerjavi z enakim obdobjem 2021. Najbolj so se zvišale cene življenjskih potrebščin v kategoriji prevoza (za 23,5 %) zaradi višjih cen naftnih derivatov. Okrepile so se cene stanovanjske in gospodinjske opreme in tekočega vzdrževanja stanovanj (za 8,3 %), cene stanovanj, vode, električne energije, plina in drugih goriv (7,8 %), storitev povezanih z restavracijo in hoteli (za 7,3 %), kakor tudi cene hrane in brezalkoholnih pijač (za 6,8 %). Blago se je podražilo za 7,6 %, storitve pa za 3,7 %. Cene industrijskih proizvodov v industriji so se v prvih dveh mesecih 2022 v industriji medletno povečale za 14,4 %, cene uvoženih proizvodov so bile višje za 26,6 %.

9. Število delovno aktivnih: +3,1 % (I-II 22/I-II 21)

V prvih dveh mesecih 2022 se je število delovno aktivnih oseb povečalo za 3,1 % oz. za 27.219 oseb v primerjavi s prvima dvema mesecema 2021. V tem obdobju se je število delovno aktivnih oseb najbolj povečalo v predelovalnih dejavnostih (+6.552 oseb), gradbeništvu (+5.330 oseb), gostinstvu (+4.685 oseb) ter zdravstvu in socialnem varstvu (+2.514 oseb). V marcu se je v Sloveniji pričakovano nadaljevalo zmanjševanje registrirane brezposelnosti. Ob koncu marca 2022 je bilo registriranih 60.534 brezposelnih, kar je bilo za 26,7 % manj kot marca 2021.

10. Povprečna bruto plača: -1,8 % (I-II 22/I-II 21)

Povprečna bruto plača je bila v prvih dveh mesecih 2022 (1.926 EUR) v primerjavi z enakim obdobjem 2021 nižja za 1,8 % (realno za 7,6 %). Znižanje je posledica prenehanja z epidemijo povezanih izplačil dodatkov, predvsem v javnem sektorju. Povprečna bruto plača v sektorju države (ožja definicija kot javni sektor) je bila tako v tem obdobju medletno nižja za 12,1 %. V zasebnem sektorju je medletna rast plač znašala 3,8 %, ob rasti minimalne plače ter tržnih pritiskov na rasti plače zaradi pomanjkanja zaposlenih.